

OTÁZKY – SZZ UM – UČITELSKÁ ZPŮSOBILOST

1. Pedagogický výzkum, charakteristika. Kvalitativně a kvantitativně orientovaný výzkum, metody. Akční výzkum. Výhody a nevýhody akčního výzkumu, porovnání s jinými typy pedagogického výzkumu. Popište fáze akčního výzkumu a navrhnete příklady akčního výzkumu.
2. Charakterizujte motivaci, uveďte a popište faktory motivující žáka k učení (z pohledu pedagogického a psychologického). Vysvětlete podstatu následujících termínů: naučená bezmocnost, aspirační úroveň, motivační přesvědčení. Porovnejte psychologický dopad odměn a trestů ve škole, uveďte role odměny v životě žáka, (uveďte příklady forem odměn a trestů a jejich psychologický dopad na motivaci žáka k učení).
3. Kurikulum, systém českých kurikulárních dokumentů. Strategické dokumenty vzdělávací politiky. Struktura systému vzdělávání a odborné přípravy v ČR. Další vzdělávání pedagogických pracovníků. Stávající trendy školské politiky ČR v sekundárním vzdělávání.
4. Sociální skupiny (definice a dělení), školní třída jako sociální skupina, sociální a skupinové normy (charakteristika a funkce skupinových norem, konformita). Přístupy a metody k diagnostice školní třídy – sociálních vztahů ve třídě (možnosti diagnostiky třídního klimatu a vztahů ve třídě). Aplikace poznatků o sociálních skupinách v prostředí školy.
5. Organizační formy výuky v přírodovědném vzdělávání, klasifikace, výhody a nevýhody. Tandemová výuka. Otevřené vyučování. Charakterizujte kooperativní vyučování a porovnejte jej se skupinovým vyučováním.
6. Popište vývojová období žáka staršího školního věku (prepuberta, puberta) a adolescence (rozvoj kognitivních procesů, emocionální rozvoj, sociální rozvoj, rozvoj identity, vztahy s vrstevníky), aplikace poznatků o vývojovém stádiu do prostředí školy. Rozvoj mravních norem a morálky (L. Kohlberg).
7. Výukové cíle a jejich taxonomie. Funkce cíle v procesu vyučování. Popište Bloomovu taxonomii výukových cílů a zdůvodněte její význam pro učitele a žáka střední školy. Ke každé kategorii formulujte alespoň 1 příklad.
8. Objasněte pojem učení z psychologického pohledu, uveďte a popište druhy učení a jejich praktické využití v edukačním procesu, uveďte a popište zákony učení, objasněte následující pojmy: funkční fixace, interference, sériový polohový efekt při opakování.
9. Objasněte pojem kompetence učitele a uveďte některou z klasifikací kompetencí učitele. Uveďte ty kompetence, které z vašeho hlediska považujete za základní. Vysvětlete pojmy autodiagnostika a sebereflexe učitele. Jaké jsou aktuální problémy učitelské profese?
10. Objasněte pojmy školní úspěšnost a neúspěšnost z pohledu psychologického, uveďte faktory, které je ovlivňují, možnosti práce učitele s neúspěšnými žáky, objasněte termín sebepojetí, popište jednotlivé složky sebepojetí a vliv školní (ne)úspěšnosti na sebepojetí a psychiku žáka. Popište emoce ve vazbě na starší školní věk.
11. Plánování a příprava učitele na vyučovací hodinu. Didaktická analýza učiva. Cíle ve vyučovací hodině. Tematický plán učiva. Vedení vyučovací hodiny v přírodovědném vzdělávání. Autorita učitele, komunikace ve výuce, kázeň.

12. Syndrom vyhoření (vymezení, příznaky, příčiny vzniku), faktory, které mohou vést k syndromu vyhoření v učitelské profesi, dopad syndromu vyhoření na pracovníka, prevence, možnosti odborné pomoci při syndromu vyhoření.
13. Diagnostika a hodnocení. Funkce hodnocení. Uveďte některé alternativní přístupy k hodnocení žáků. Formativní hodnocení. Zdůvodněte, proč jsou v současnosti zaváděny alternativní přístupy hodnocení ve výuce přírodovědných předmětů.
14. Subkultura mládeže a rizika chování dospívajících. Přístup k dospívajícím s rizikovým chováním. Možnosti psychoterapie, prostředky psychoterapeutické činnosti s dětmi a dospívajícími. Poruchy chování žáků základních a středních škol (klasifikace problémového chování; neagresivní poruchy chování: lhaní, záškoláctví, útěky, krádeže).
15. Vysvětlete pojem didaktický test. Uveďte klasifikaci a základní principy konstrukce didaktických testů. Charakterizujte důležitost didaktických testů ve výuce přírodovědných předmětů.
16. Vysvětlete obsah pojmů rámcový a školní vzdělávací program. Cíle vzdělávání na gymnáziu. Průřezová témata. Objasněte pojem kompetence žáka. Na základě RVP pro gymnázia vymezte klíčové kompetence žáka a objasněte jejich obsah. Vzdělávání žáků se SVP.
17. Vysvětlete pojmy kvalita a řízení kvality. Uveďte rozdíly mezi evaluací, autoevaluací, hodnocením a sebehodnocením. Uveďte oblasti vlastního hodnocení školy. Zásady autoevaluace školy, metody a techniky. ČŠI a její role v oblasti autoevaluace školy.
18. Uveďte možnosti rozvíjení talentu a nadání žáků ve výuce přírodovědných předmětů na střední škole. Uveďte některé přístupy k diagnostice žáků se SVP a sociálních vztahů ve třídě a jejich význam pro výuku přírodovědných předmětů.
19. Porovnejte informačně receptivní, problémové a výzkumné metody z pohledu činnosti učitele a žáků. Charakterizujte badatelsky orientované vyučování a naznačte didaktický postup učitele pro jeho realizaci.
20. Charakterizujte učební úlohy. Uveďte taxonomii učebních úloh dle Tollingerové a zásady pro konstrukci učebních úloh ve výuce. Charakterizujte učební činnost žáka. Vysvětlete pojem prekoncept a jeho důležitost ve výuce přírodovědných předmětů.

Literatura:

- PUGNEROVÁ, M. a kolektiv (2019). Psychologie pro pedagogické fakulty. Praha: Grada publishing. ISBN 978-80-271-0532-8.
- PUGNEROVÁ, M., KVINTOVÁ, J. (2016). Přehled poruch psychického vývoje. Praha: Grada publishing. ISBN 978-80-271-9520-6(ePub).
- DYLAN W., LEAHY, S.: Zavádění formativního hodnocení. Praha, 2020.
- FLETCHER-WOOD, H.: Responzivní výuka. Praha, 2021.
- HOLUBOVÁ, R.: Výzkum prekonceptů. Olomouc: Vydavatelství UP, 2007. Dostupné na www.science.upol.cz
- KOLÁŘ, Z., ŠIKULOVÁ, R.: Hodnocení žáků. Praha: Grada, 2005.
- MAŇÁK, ŠVEC, V.: Výukové metody. Brno: Paido: 2003.

NEZVALOVÁ, D. Kompetence a standardy v počáteční přípravě učitelů přírodovědných předmětů a matematiky. Olomouc: Vydavatelství UP, 2007. Dostupné na <http://esfmoduly.upol.cz>

NEZVALOVÁ, D. Výukový proces. In: NEZVALOVÁ, D. Moduly pro profesní přípravu učitele přírodovědných předmětů a matematiky. Olomouc: Vydavatelství UP, 2008. Dostupné na: <http://esfmoduly.upol.cz>

SKALKOVÁ, J.: Obecná didaktika. Praha: Grada 2007

VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H.: Pedagogika pro učitele. Praha: Grada, 2010

ZORMANOVÁ, L. Obecná didaktika. Praha: Grada, 2014

<http://www.msmt.cz/>

<https://www.edu.cz/>

<https://www.edukacnilaborator.cz/>

<https://www.ucitelnazivo.cz/>

<https://badatele.cz/cz>

http://zvyp.upol.cz/publikace/bilek_jerabek.pdf

https://is.muni.cz/el/1441/jaro2006/ZS1BP_ZPM/um/um/TJ_akcni_vyzkum.pdf